

Z. Br.

Z historii Komisji Językowej Towarzystwa Naukowego Krakowskiego

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/2, 441-442

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wyższej Szkole Rolniczej w Olsztynie, która swym zasięgiem obejmuje właśnie również Podlasie, aby w Ciechanowcu zorganizowała swą placówkę badawczą (np. stację naukową)¹. Można by z kolei zaproponować, aby placówka taka — jeśli dojdzie do realizacji tego pomysłu — otrzymała imię ks. Krzysztofa Kluka.

Z. Br.

PUBLIKACJE NIEZNANEJ KORESPONDENCJI

Kilka nieznanymi listów Adama Naruszewicza opracowała Sławomira Peleszowa w nrze 6/1965 „Ruchu Literackiego”.

O listach Wojciecha Kętrzyńskiego zachowanych w Bibliotece PAN w Krakowie pisze Józef Dłużyk w „Roczniku Olsztyńskim” wydanym w 1965 r. (za 1963 r.).

Listy Juliana Talko-Hryncewicz, następcy Izzydora Kopernickiego na Katedrze Antropologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, do etnografa i językoznawcy Jana Karłowicza, ukazały się w nrze 2/1965 „Przeglądu Antropologicznego”, do druku opracowane przez A. Wrzoska.

Z. Br.

Z HISTORII KOMISJI JĘZYKOWEJ TOWARZYSTWA NAUKOWEGO KRAKOWSKIEGO

Dyletantyzm w zakresie językoznawstwa panował w Polsce jeszcze przed stu laty, gdy w 1869 r. powstała Komisja Językowa Wydziału Nauk Moralnych Towarzystwa Naukowego Krakowskiego; weszli do niej ci członkowie wszystkich trzech oddziałów Towarzystwa, którzy oświadczyli, iż „chcą podzielać prace językowe” (jak zapisano w protokole z posiedzenia TNK z 13 X 1869). Akces do Komisji zgłosiło 37 członków Towarzystwa: z Oddziału Nauk Moralnych 16, w większości prawników i teologów; z Oddziału Sztuki i Archeologii 2; z Oddziału Nauk Przyrodniczych i Ścisłych 19, prawie sami lekarze.

Wśród lekarzy znalazł się tu Fryderyk Skobel (1806—1876), w latach 1869—1870 rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, od 1834 r. wykładający na Wydziale Lekarskim m. in. terapię ogólną, farmakologię i propedeutykę lekarską. W historii polskiej medycyny zapisał się przede wszystkim jako współautor (wraz z Józefem Majerem²) polskiego słownika anatomicznego, wydanego w 1838 r., i wielu rozprawek poświęconych różnym polskim terminom medycznym.

Ostatnio o Skoblu obszernie pisał W. Pisarek w artykule *Pierwsze polskie książki o języku prasy* („Zeszyty Prasoznawcze”, nr 2/1963). Skobel jest bowiem autorem pracy *O skażeniu języka polskiego w dziennikach i innych pismach, osobliwie w Galiacji* (1870).

Z kolei w nrze 5/1966 „Języka Polskiego” ukazał się artykuł, F. Wysockiej *Działalność poprawnościowa Fryderyka Skobla na tle prac Komisji Językowej Towarzystwa Naukowego Krakowskiego*. Autorka prześledziła materiały archiwalne Komisji, aby dotrzeć do ewentualnych powiązań pracy Skobla z pracami Komisji. Materiały te, będące w posiadaniu Archiwum Oddziału PAN w Krakowie, w wyborze opublikowane w 1959 r. (D. Rederowa, K. Stachowska, *Ośrodek naukowy krakowski w świetle materiałów Towarzystwa Naukowego Krakowskiego 1841—71. Wybór*

¹ Por. o ciekawym życiu kulturalnym i ambicjach społeczeństwa Ciechanowca artykuł: Kazimierz U s z y Ń s k i, *Muzeum na prowincji*. „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, nr 4/1965, ss. 583—589.

² Por. notatkę w „Kwartalniku” nr 1/1967, s. 187.

źródła), dostarczają ciekawych danych na ten temat. Nadto — jak pisze autorka artykułu w „Języku Polskim” — „lektura zamieszczonych tam protokołów i korespondencji [...] jest również interesującym przeglądem prac Komisji Językowej Wydziału Nauk Moralnych TNK” (s. 380).

Z. Br.

RICHARD JONES — PREKURSOR EKONOMII MARKSOWSKIEJ

W nrze 3/1966 „Ekonomisty” prof. E. Lipiński ogłosił artykuł *Richard Jones — prekursor ekonomii marksowskiej*. R. Jones (1790—1855), duchowny anglikański, profesor ekonomii politycznej w King's College w Londynie, od 1835 r. następca Malthusa na katedrze ekonomii w East India College, zajmował stanowisko krytyczne wobec szkoły klasycznej, przede wszystkim występował przeciw uniwersalnemu charakterowi praw ekonomicznych. Dlatego Marks nazywał go ostatnim przedstawicielem „prawdziwej nauki ekonomii politycznej”; stawiał go wyżej od Ricarda. Idee Jonesa współczesna mu opinia naukowa przyjęła raczej niechętnie, badacz ten nie należy do najbardziej znanych ekonomistów wielkiej epoki rozkwitu nauki angielskiej.

Prof. Lipiński w poszczególnych rozdziałach przedstawia koncepcję rozwoju społecznego Jonesa, jego analizę kapitalistycznego systemu gospodarczego i krytykę prawa zmniejszającego się przychodu z ziemi.

Na wstępie prof. Lipiński wymienia cztery prace zagraniczne poświęcone Jonesowi.

Z. Br.

HISTORIA MATEMATYKI W SZKOLE ŚREDNIEJ

W tygodniku „Głos Nauczycielski” (nr 47/1966) ukazał się cykl artykułów *Jak rozwijam patriotyzm*. Jednym z nich jest ...na matematyce pióra Stanisława Lasockiego, nauczyciela Liceum Ogólnokształcącego w Jaśle.

Autor przedstawił swoje metody urozmaicania lekcji matematyki przez wprowadzanie wstawek odnoszących się do historii tej gałęzi wiedzy w Polsce. Przede wszystkim zwrócił młodzieży uwagę na wybitnych matematyków pochodzących z ich stron rodzinnych. W tym gronie znaleźli się profesorzy: H. Steinhaus, L. Chwistek, J. Leśniak.

W godzinach lekcyjnych i na zajęciach kółka matematycznego autor przybliżał uczniom postacie Witelona i Kopernika, Marcina Króla z Żurawicy, A. Kochańskiego, J. Brożka. Wskazywał na związek polskich matematyków z uczonymi innych krajów. Przedstawił postacie takich matematyków, jak Jan Śniadecki, T. Banachiewicz, S. Banach, S. Zaremba (w artykule błędnie Zareba), S. Dickstein, S. Mazurkiewicz, którzy — gdy państwo polskie nie istniało — rozslawiali w świecie polskie imię.

Również obecne osiągnięcia polskiej szkoły matematycznej znalazły miejsce w omówieniach lekcyjnych.

Młodzież Liceum Ogólnokształcącego w Jaśle wzięła udział w obchodach milenium. Aby uwypuklić zasługi Polaków w zakresie matematyki, opracowała gazetkę *Polska myśl matematyczna w okresie tysiąclecia dziejów Polski*, uwzględniając tu ośrodki myśli matematycznej, nazwiska i dzieła uczonych a też ciekawsze prace o matematyce. Gdy ogłoszono długofalowy konkurs związany z milenium, opracowała obszerniej szereg zagadnień z historii polskiej matematyki, uzupełniając teksty licznym materiałem ilustracyjnym.

Henryka Hołda-Rózewicz